

Super 2^{Li}

I. FASİKÜL

Akıllı tahta uyumludur.

TÜRKÇE

- Sözcükte Anlam

a. Gerçek (Temel) Anlam

- Bir sözcüğün söylendiğinde akla ilk gelen anlamına “gerçek anlam” denir.

Örnek:

- Burnum kanayınca okuldan izin aldım.
“Burun” sözcüğü, organ adı olarak kullanıldığında gerçek anlamdadır.
- Boş valizi bana uzatarak olduğu yere oturdu.
“Boş” sözcüğü, içinde bir şey bulunmayan anlamında kullanıldığında gerçek anlamındadır.
- Bizim eve bu yoldan gidilir.
“Yol” sözcüğü, bir yerden bir yere ulaşmak için aşılacak uzaklık anlamında kullanıldığı için gerçek anlamdadır.

b. Mecaz Anlam

- Bir sözcüğün gerçek anlamının dışına çıkıp tamamen yeni bir anlam kazanmasına mecaz anlam denir.

Örnek:

- Bu işte kesin onun parmağı da vardır.
“Parmak” sözcüğü bu cümlede gerçek anlamından tamamen sıyrılarak yeni bir anlam kazanmış, “etki” anlamında kullanılmıştır.
- Son yaptığı hareket kalbimi kırdı.
“Kırmak” bu cümlede gerçek anlamından tamamen sıyrılarak yeni bir anlam kazanmış, “incinmek” anlamında kullanılmıştır.

c. Terim Anlam

- Bilim, sanat, spor ya da herhangi bir alanla ilgili özel ve belirli anlamı olan sözcüklerdir.

Örnek:

- Bitkiler, besinlerin birçoğunu kökleri sayesinde alır.
Bu cümledeki “kök” sözcüğü bir biyoloji terimi olarak kullanılmıştır.
- Matematikte köklü ifadeler konusunu işledik.
Bu cümledeki “kök” sözcüğü matematik terimi olarak kullanılmıştır.

UYARIYORUM

Sözcükler bir cümlede kullanıldıkları yere ya da metinde aldıkları anlama göre değerlendirilir. Bu yüzden sözcüğün kullanıldığı cümleyi dikkatli, anlayarak okumalıyız.

YAZIYORUM

Etkinlik

1

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin gerçek anlamıyla mı, mecaz anlamıyla mı kullanıldıklarını cümlelerin karşısına yazınız.

	Nota bilgisi konusunda çok <u>zayıftı</u> .	Mecaz
	Bıçağın ucu çok <u>keskin</u> değil miydi?	Gerçek
1.	<u>İnce</u> davranışlarıyla annemin takdirini kazanmıştı.	
2.	Antrenör, golü kaçıran oyuncusuna <u>köpürdü</u> .	
3.	<u>Kırılan</u> camları, yerden özenle topladılar.	
4.	Koyu renk bir pantolon ile açık renk bir <u>gömlek</u> giymişti.	
5.	Bu <u>kuru</u> inadı onun başına daha çok belalar açacak.	
6.	Çok <u>karanlık</u> bir adama benziyordu, bizi buraya getiren kişi.	
7.	Çekmecenin gözündeki <u>pilleri</u> gördün mü?	
8.	Boş laflara karnım <u>tok</u> benim.	
9.	Sakince yerinden <u>kalkarak</u> dışarı çıktı.	
10.	Dün yaptığım hareket, onu çok <u>kırdı</u> .	
11.	<u>Soğuk</u> havada fazla kaldım, biraz ısınmalıyım.	
12.	Sabaha kadar konuştu, kimseyi <u>uyutmadı</u> .	
13.	Biletimiz <u>yandı</u> için maça gidemedik.	
14.	Anahtar kelimeleri iyi <u>tespit etmek</u> gerekiyor.	
15.	Eşyaları çok <u>ağır</u> olduğu için ona yardım ettim.	

Etkinlik

2

Aşağıda verilen sözcükleri gerçek ve mecaz anlamlarıyla birer cümlede kullanınız.

sarmak

Gerçek anlam →

Mecaz anlam →

derin

Gerçek anlam →

Mecaz anlam →

Etkinlik 3 Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin anlam özelliklerini yanlarındaki kutucuklara yazınız.

İkizkenar üçgenin taban açıları eşittir.

Terim

Yakında bu iş elimizde patlayacak.

Mecaz

1. O, eleştiri alanında çok ünlü bir kalemdir.

2. Ceketin kolunda beyaz bir leke oluşmuş.

3. Defterimizi öğretmene teslim ettik.

4. Yakın zamanda açıortay ile ilgili ödevlerimi yapmalıyım.

5. Yıkılan hayallerini düşünüp bir iç çekmişti.

6. Arabanın tekerleği patlayınca gelmeleri zaman aldı.

7. Gayet dolu konuşmuş, hepimizi etkilemeyi başarmıştı.

8. Ağzından, Trakyalı olduğu belli oluyordu.

9. Hızlıca rok yaparak mat olmaktan kurtuldu.

10. Kedisine verdiği mama olduğu gibi duruyordu.

11. Süt o kadar sıcaktı ki içemedim.

12. Bu iş bize birkaç beden büyük geldi.

13. Daha kitabın başında çok eğlendim.

14. Anadolu'da kışlar çok soğuk geçer.

15. Fabllarda teşhis ve intak sanatı kullanılır.

16. Taşlaşmış kalbine bir söz geçiremedim.

17. Her sıvının kaynama noktası farklıdır.

18. Dağın tepesinde büyüklü küçüklü ağaçlar vardı.

19. Yağmur yağdıktan sonra büyük bir sel geldi.

20. Yolun üstündeki dükkânlar, geç saate kadar açıkmiş.

YAZIYORUM

g. Yansıma Sözcükler

► Doğada bulunan canlı veya cansız varlıkların çıkardığı seslerden esinlenerek ve o sesler taklit edilerek ortaya çıkan sözcüklere "yansıma sözcük" denir.

Örnek:

- Tıkırtıyı duyunca hemen dışarı koştu.
- Suyun şırıltısına alışmış, kendine bir oyun bulmuştu.
- Yapraklara bastıkça bir çıtırtı duyuluyordu.
- Aşağıdaki odada horul horul uyuyordu.

Etkinlik 10 Aşağıda verilen sözcüklerden yansıma olanları yuvarlak içine alınız.

hırıltı

gümbürtü

uğultu

öksürmek

miyavlamak

patlama

ötüşmek

görüntü

tıkırtı

karartı

çınlamak

bağrışamak

sıyrılmak

seslenme

çatırtı

kişnemek

çıtır

1. I. Kardeşi, arkadaşına yanında durmasını söyledi.
II. Onunla aramıza soğukluk girmesini istemezdim.
III. Kahvelerimizi içerken koyu bir sohbet başladı.
IV. Bana da bir bardak sıcak su getirmişlerdi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangileri gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) III ve IV

2. **Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi mecaz anlamda kullanılmamıştır?**

- A) Bana olan saygısını bilirim, beni asla kırmaz.
B) Mavi uçurtmasının kanadı, elektrik tellerine takılmıştı.
C) Böylesi acı günde yanımda olanlar benim gerçek dostlarımdır.
D) Kafasının içinde kara düşünceler dolaştığı yüzünden belli oluyordu.

3. I. Perdelerle koltukların rengi hiç uymamış.
II. Oyunun ikinci perdesini izleyemedik.
III. Bana anlattıklarıyla gözümdeki perde kalktı, her şeyi anladım.

Numaralanmış cümlelerde "perde" sözcüğünün anlam özellikleri hangi seçenekte doğru sıralanmıştır?

- A) gerçek - terim - mecaz
B) terim - gerçek - mecaz
C) mecaz - gerçek - terim
D) gerçek - mecaz - terim

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük gerçek anlamda kullanılmıştır?**

- A) Arkadaşımın kullandığı koku, çok hoşuma gidiyordu.
B) Böyle tatlı insanlarla sohbet edince insanın gidesi gelmiyordu.
C) Şiir yarışmasında birinci olduktan sonra havasından geçilmiyordu.
D) Öğretmeni onu kanatları altına almıştı çünkü çok seviyordu.

5. Geminin su almasına aldırış etmeyen aşçıbaşı, tencereye bakıp şöyle dedi: "İki kilo alır, biraz daha pirinç getirin." Bunca zamandır tayfalara yardım etmeyişinden kaynaklı aldığı cezalar onu uslandırmamış anlaşılır.

Bu metinde "almak" sözcüğü aşağıdaki anlamlardan hangisine karşılık gelecek şekilde kullanılmamıştır?

- A) Tat veya koku hissetmek
B) İçine sığmak
C) Zararlı bir şeye uğramak
D) İçeri girmek, sızmak

6. • düşmek: aşırı ilgi veya sevgi göstermek
• kaygı: endişe

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "düşmek, kaygı" sözcükleri belirtilen anlamlarını karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) Bize düşen bu konuda elimizden gelenin fazlasını yapmak, kaygılanmanıza gerek yok.
B) Çocuğun üzerine fazla düşüyorsunuz, bu konuda açıkçası biraz kaygılanıyorum.
C) Kaygı durum bozukluğu teşhisi alınca bir anda yüzünün düştüğünü hissettim.
D) O kadar çok yüzmüştü ki yorgun düştü, onun için kaygılanmaya başladım.

7. I. Bahçedeki bodur ağaçları tek tek kesip odunluğa taşıdık. (mecaz anlam)
 II. Kanadı kırık kuşu alıp sağlığına kavuşması için veterinerine götürdüm. (gerçek anlam)
 III. Bu elbiseler, onlara bir hayli tuzlu gelmişti. (mecaz anlam)

Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüklerin anlam özelliği yay ayraç () içinde yanlış verilmiştir?

- A) Yalnız I
 B) I ve II
 C) Yalnız II
 D) II ve III

8. UNESCO tarafından yaklaşık yirmi yıl önce kabul edilen "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"yle ilgili farklı farklı çalışmalar yapılıyor.

Aşağıdakilerin hangisinde yer alan ikileme, kuruluşu yönüyle bu cümledekiyle özdeştir?

- A) Aşağı yukarı on yaşında bir çocukla karşılaştık.
 B) Hiçbir zaman dayanamadım içli içli ağlayışına.
 C) Bir zamanlar yaşananları hayal meyal hatırlıyorum.
 D) Birkaç dakika içinde büyük küçük herkes toplanmıştı.

9. Orhan Veli Kanık, şiirlerinde sokak ağzını kullanmayı I tercih etmişti. Bu da onun kendi çizgisini oluşturabilen II şairler arasında yerini almasını sağladı. O her III yönüyle diğer şairlerden farklıydı ve tarih sayfasına IV da farklı bir şair olarak adını yazdırmayı başardı.

Bu metindeki numaralanmış sözcüklerden hangisi terim anlamda kullanılmıştır?

- A) I
 B) II
 C) III
 D) IV

10. Öğretmen, öğrencilerinden birer cümle yazmalarını ve yazdıkları bu cümlede kullandıkları gerçek ve mecaz anlamlı sözcüklerden birer tanesini cümlelerin karşısında belirtmelerini ister. Dört öğrencinin verdiği örnek aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Öğrenci Adı	Örnek Cümleler	Gerçek Anlam	Mecaz Anlam
Celal	Kırık kalpler ilaçla iyileşmez.	İlaç	Kırık
Taha	Dost, kara günde yardım edendir.	Dost	Kara
Fusun	Bahçedeki çiçeklerden demet yaptım.	Çiçek	Demet
Hülya	Haberi duyunca hepimiz yıkıldık.	Haber	Yıkılmak

Buna göre öğrencilerden hangisinin yanıtı doğru değildir?

- A) Celal
 B) Taha
 C) Fusun
 D) Hülya

11. Sabırla geçiyorum yolları, durgun olduğuma bakmayın siz benim. Günün birinde hayat benim için de keyifli bir hâl alacak.

Aşağıdakilerin hangisinde bu cümledeki altı çizili sözcükleri karşılayacak bir kullanıma yer verilmiştir?

- A) Denizin bugün sakin olmasına bakmayın siz, yarın dalga çıkar.
 B) Yaşamım boyunca özrü kabahatinden büyük insanlar tanıdım.
 C) Akşamüstü biraz sakinleşti ve yaşam mücadelesine devam etti.
 D) Her şey duruldu, kendimi sana şimdi daha iyi anlayabiliyorum.

a. Öznel Cümleler

- Kişilerin duygu ve düşüncelerine bağlı olan, bu nedenle de kişiden kişiye değişebilen yargılardır. Öznel anlatımda kişi, cümleye kendi duygularını katar, bir yorum yapar. Bu tür cümleler "bence, bana göre" anlamı taşır.

Örnek:

- Bu gördüğüm en güzel çiçek.
Kişi burada kendi beğenme duygusunu dile getirmiştir.

b. Nesnel Cümleler

- Kişiden kişiye değişmeyen yargılardır. Bu tür yargıların, yorum ve değerlendirme içermeme, kanıtlanabilir özellikte olma, herkes için aynı anlamı taşıma, akla ve mantığa dayalı olma gibi özellikleri vardır.

Örnek:

- Bu çiçek, bahar mevsiminde ülkemizde yetişir.
Bu cümlede verilen bilgi herkes için geçerli ve kanıtlanabilir, bu yüzden cümle nesnelir.

Etkinlik

1

Aşağıdaki cümlelerin karşısına cümleler nesnel ise "N", öznel ise "Ö" yazınız.

Benim öğretmenim okulun en iyisidir.

Ö

Bu oyun sekiz kişiyle oynanır.

N

1. Sabah 8.30'da ders başlar her gün.

2. Dünyanın en iyi annesi benim annemdir.

3. İstanbul, Türkiye'nin en güzel şehridir.

4. Ankara, Türkiye'nin en kalabalık şehridir.

5. En güzel manzara insanın sevdiğiidir.

6. İçeride bayramlaşmaya gelen elli misafir vardı.

7. Küçük çocuk, garip ve sevimli bakışlarıyla etrafı süzüyor.

8. Furkan, bölümünü birincilikle bitirdi.

9. Bu çocuk, sınıfımızdaki en başarılı öğrencidir.

10. Yeşil renkli araba, evin arkasındaydı.

11. Bu kitabın son kısmı gayet ilgi çekici olmuş.

12. Barış, sınıfın en uzun öğrencisidir.

13. Simge, sınıfın en güzel kızıdır.

PYBS/2022

(1) Çocukluğunda çiftliklerde çalışan John Steinbeck'in ilk eserlerinden biri *Cennet Çayırı'dır*. (2) Bu eser, yazarın çocukluğunun geçtiği çevrenin eşsiz tasvirleriyle doludur. (3) İnsan ve doğa ilişkileri üzerine kurulmuş olan eser, on iki ayrı hikâyeden oluşuyor. (4) Yazarın diğer eserleri kadar ses getirmese de doğa ve çiftçilik konuları üzerine yazılmış güçlü bir eser olarak karşımıza çıkıyor.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangilerinde kişisel görüşe yer verilmiştir?

A) 1 ve 2

B) 1 ve 3

C) 2 ve 4

D) 3 ve 4

CEVAP C

UYARIYORUM

Bilginin yanlış olması cümleyi öznel yapmaz. Aşağıdaki cümle yanlıştır.

- Türkiye'nin başkenti İstanbul'dur.
Aksi ispatlanabildiği için cümle nesnelir. Cümleye kanıtlanabilirliği açısından bakılır.

YAZIYORUM

UYARIYORUM

Bu cümleler genellikle "için, -den, -diğinden, -dığı için, çünkü, diye" gibi ekler ve sözcükler alır.

c. Neden-Sonuç (Sebeup-Sonuç) Cümleleri

- Bir eylemin hangi gerekçeyle veya hangi sebeple yapıldığını bildiren cümlelere "neden-sonuç cümleleri" denir. Böyle cümlelerde eyleme "Neden?" ya da "Niçin?" soruları sorulunca bu sorulara verilen cevap bize nedeni verecektir.

Örnek:

- Hasta olduğu için okula gelmemiş.
Neden Sonuç

Etkinlik 2 Aşağıdaki cümlelerden neden-sonuç cümlesi olanlara "+", olmayanlara "-" işareti koyunuz.

	Fındıkları topladıkları için artık mutluydu.	+
	Yarın akşam mutlaka gelirim.	-
1.	Ders çalışmadığı için başarılı olamıyordu.	
2.	Televizyon izlemeyi bırakırsa konuşacağız.	
3.	Bana bir şey söylemediğiniz için gelmedim.	
4.	Ne yana baksam hep senden izler var.	
5.	Kadınlar, çocukları okula yetiştirmeye çalışıyordu.	
6.	İş aramak için erkenden evden çıkmış.	
7.	Bugün şenlik olduğundan burası çok kalabalık.	
8.	Bir türlü rahat durmadığından babası onu uyarmıştı.	
9.	Çocuklar, sınav bittiği için dışarı çıktılar.	
10.	Sana doğum gününde sürpriz yapmadılar mı?	
11.	Şule, soruları yapamadı diye üzüldü.	
12.	Ehliyeti olmadığı için trafiğe çıkması mümkün değildi.	
13.	Toprak, rahatsızlandığından sınavlara giremedi.	

d. Koşul-Sonuç Cümleleri

- Bir durumun veya olayın gerçekleşmesinin, başka bir durum ya da olaya bağlı olduğunu ifade eden cümlelere "koşul-sonuç cümleleri" denir. Birinci bölümde koşul şart yargısı bulunur, ikinci bölümde o koşula bağlı olarak ortaya çıkan sonuç bölümü yer alır.

Örnek:

- Soruları getirirseniz çözümlerini atabilirim.
Koşul Sonuç

UNUTMUYORUM

Koşulu bildiren bölümde "-se, -sa" (ise) ekleriyle çekimlenmiş eylemler, "-dıkça, -madıkça" ekleriyle kurulan ifadeler ya da "ki, ama, ancak, fakat, lakin" bağlaçlarından biri kullanılabilir.

Etkinlik 4 Aşağıdaki cümlelerden koşul-sonuç cümlesi olanlara (+), olmayanlara (-) koyunuz.

	Bu sene mahsul bol olursa babam bize bisiklet alır.	+
	Sakin ama sakın o eski evin yanına gitme, dedi.	-
1.	Bu kursa katılırsa kendini çok geliştirebilir.	
2.	Arkadaşlarıyla buluşmak için akşamüstü evden ayrıldı.	
3.	Planlı çalışmazsa bu hayallerinin hiçbiri gerçekleşmeyecekti.	
4.	Bir an önce evi temizlemezsem annem üzülür.	
5.	Malzemeleri dağınık bıraktığı için antrenörden uyarı almış.	
6.	Yurt dışında tatil yapmak istiyorsak vize almalıyız.	
7.	Kapadokya'ya gideriz ancak bugün bilet ayırtmalıyız.	
8.	Seni çarşıya götüreceğim fakat önce yemek bitecek.	
9.	Sen bu işleri yapmadıkça ben de sana çikolata vermem.	
10.	Kar yağmadığı için insanlar tedirgin olmuşlardı.	
11.	Ailesi Fatsa'da yaşadığı için onları ziyarete gitti.	
12.	Göl kenarında kamp yapmak üzere yola çıkmışlar.	
13.	Bu arabayı yaparım ama ücreti peşin alırım.	

1.

Cümle	Anlam Bağlantısı
I. Seni gördüğünden yolunu değiştiriyor bence.	Neden sonuç
II. Kitabın bu bölümünde yazarın kahramanı sona yaklaşıyor.	Eleştiri
III. Bu kış da buraya geliriz diye düşünmüştüm.	Gerçekleşmemiş beklenti
IV. Beni eleştirmesine asla izin vermeyeceğimi belirttim.	Kesinlik

Bu tabloda verilen cümlelerle anlam bağlantısı eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

2. I. Seninle ancak saat ikide görüşebiliriz.
 II. Son günlerde daha çok kitap okuyor.
 III. Bu yıl da kar ocak ayında yağdı.
 IV. İstanbul'a gidince yine maç izleyim.

Numaralanmış cümlelerde yer alan örtülü anlamlarla ilgili aşağıdakilerden hangisi doğru bir belirleme değildir?

- A) I. cümlede "seninle saat ikiden önce görüşemeyiz" anlamı vardır.
 B) II. cümlede "eskiden daha az kitap okuyordu" anlamı vardır.
 C) III. cümlede "geçen yıl ocaktan sonra kar yağmadı" anlamı vardır.
 D) IV. cümlede "daha önce de maç izlendiği" anlamı vardır.

3. (I) Klasik bir edebiyat yapıtını anlamlandırma, belli bir tecrübe gerektirir. (II) Daha önce edindiklerimiz, klasik bir yapıtı anlamlandırmamızı sağlar. (III) Onun için bıkmadan, usanmadan okumaya devam etmeli insan. (IV) Edindiklerini yazıya geçirme aşamasına geldiğinde de en doğru yöntemi seçmeli.

Bu metindeki numaralanmış cümlelerden hangileri yakın anlamlıdır?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) III ve IV

4. Eskişehir Sanayi Sitesi'nde son yıllarda birçok iş yeri ve atölyenin kapanmasına rağmen üretimin tamamen durduğunu söylemek henüz mümkün değil.

Bu cümleye göre

- I. Eskişehir Sanayi Sitesi, insanların ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.
 II. Bazı ticari işletmeler kepenk indirmiş olsa da Eskişehir Sanayi Sitesi aktiftir.
 III. Eskişehir'deki atölyelerin bir kısmı şehrin başka bölgelerine taşınmıştır.

yargılarından hangilerine kesinlikle ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

5. Millî parkların ilk örneği olan Yellowstone Millî Parkı, 1872'de Devlet Başkanı Ulysses S. Grant'ın imzasıyla ABD'de açılmış ve dünyanın ilk millî parkı olarak kayıtlara geçmiştir.

Bu cümleden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A) Millî parkların ilk örneği ABD'dedir.

B) ABD'de birden fazla millî park vardır.

C) İlk millî park, 1872'de açılmıştır.

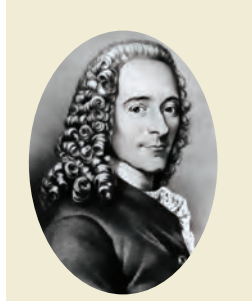
D) Yellowstone Millî Parkı, ABD'dedir.

12.

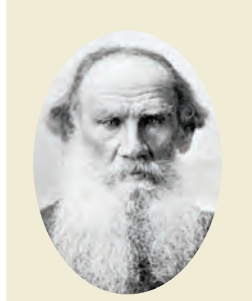
Devler gibi eserler bırakmak için karıncalar gibi çalışmak lazım.

Necip Fazıl Kısakürek

Çalışmak bizi şu üç beladan kurtarır: can sıkıntısı, kötü alışkanlıklar ve yoksulluk.

Voltaire

Çalışmak hayatın en önemli sarayıdır, insanlık mutluluğuna ancak bununla ulaşabilecektir.

Lev Tolstoy

En büyük makam, en büyük hak, çalışanlara ait olacaktır.

Mustafa Kemal Atatürk

Çalışmak; kötülüğü, sıkıntıyı ve fakirliği uzaklaştırır.

Andre Maurois

Yukarıdaki ünlü kişilerden hangi ikisinin sözleri anlam bakımından birbirine daha yakındır?

- A) Necip Fazıl Kısakürek – Voltaire
- B) Voltaire – Lev Tolstoy
- C) Mustafa Kemal Atatürk – Andre Maurois
- D) Voltaire – Andre Maurois

13. Uzmanlar tarafından çocukların eğitiminde ebeveynlere ve öğretmenlere verilen tavsiyelerden bazıları şunlardır:

I Detayların farkında olduğunuzu hissettirin.

III Sadece sonucu değil, süreci de değerlendirin.

II Çocuğun konuşmasını teşvik edin.

IV Ona değer verdiğinizi hissettirin.

Örnek cümleler:

a Duygularını tam olarak anlamıyor olabilirim ancak benim için kıymetlisin ve sana yardım etmek istiyorum.

b Çok ilginç görünüyor, bunu nasıl yaptığını anlatabilir misin?

c Bu resimde yeşilin ve mavinin sayamayacağım kadar çok tonunu kullanmışsın.

d Yapbozun son iki parçasını bulmak için çok uğraştın, bulana kadar da pes etmedin.

Numaralanmış tavsiyeler örnek cümlelerle hangi seçenekte doğru eşleştirilmiştir?

- A) I - b, II - a, III - c, IV - d
- B) I - b, II - c, III - d, IV - a
- C) I - c, II - b, III - d, IV - a
- D) I - c, II - a, III - d, IV - b

a. Deyimler

- Söze güzellik katmak ve anlatımı güçlendirmek için birden çok sözcüğün genellikle mecaz anlama gelecek biçimde bir araya gelmesiyle oluşan sözlere “deyim” denir.

Örnek:

- Genç adam, babasının geldiğini görünce tabanları yağladı.
Bu cümledeki altı çizili söz öbeği, hızlıca koşarak kaçmak anlamında kullanılan bir deyimdir.
- Deyimler kalıplaşmış ve anonim söz gruplarıdır. Bir kavramı ya da durumu anlatmak için kullanılır, ders vermez.
Numara yapmak, acısını çıkarmak, ağzını aramak...

PYBS/2022

Aşağıdaki deyimlerin hangisinde “farkında olmadan karşısındakine dokunacak, kötü bir sonuç doğuracak söz söylemek veya davranışta bulunmak” anlamı **yoktur**?

- A) Çam devirmek
B) Allak bullak etmek
C) Baltayı taşa vurmak
D) Pot kırmak

CEVAP B

Etkinlik

1

Aşağıdaki deyimleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

Deyimler

1. Gafil avlamak
2. Dananın kuyruğu kopmak
3. Lafı ağızda gevelemek
4. Vakit öldürmek
5. Akla kararı seçmek
6. Maskesi düşmek
7. Dallanıp budaklanmak
8. Zemin hazırlamak
9. Başına çorap örmek
10. Sudan çıkmış balığa dönmek

Anlamları

- a. Beklenen veya korkulan sonuç gerçekleşmek
- b. Zamanı yararsız, gereksiz işlerle veya iş yapmadan geçirmek
- c. Bir işi başarmak için çok emek vermek, güçlük yaşamak
- ç. Söylemek isteğini söyleyememek
- d. Genişlemek, karışık hâle gelmek, uzamak
- e. Umulmadık, beklenmedik bir zamanda yakalamak, zor duruma düşürmek
- f. Gerçek niyeti ve niteliği ortaya çıkmak
- g. Uygun ortam yaratmak
- ğ. Birine, haberi olmadan kötü duruma düşürücü davranışta bulunmak
- h. Herhangi bir sebeple ne yapacağını bilememek, çok şaşırarak

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Etkinlik

2

Aşağıdaki cümlelerde geçen deyimleri bulup karşlarına yazınız.

Kazayı görünce çocuğun rengi atmıştı.

rengi atmak

1. Hakkında söylenenleri duyunca küplere bindi.

2. Sakin, efendi, kimi kimsesi olmayan bir garibandı.

3. Haydi, aslanlarım! Çoğu gitti, azı kaldı.

4. İyi gün dostu olanlara dikkat etmelisiniz.

5. Ağırbaşlı olmak sana çok şey katacaktır.

6. Sınav yaklaşıyor, kendine çekidüzen versen iyi olacak.

7. Kendisine hediye aldığı görünce dünyalar onun oldu.

8. Soruları çözmezseniz ben karışmam, derken aba altından sopa gösteriyordu.

9. Onun, bunlara çanak tutmasına izin vermemeliyiz.

10. Şeytana uyup da tekrar kötü işler yapar diye korkuyorum.

11. Bu iş, bugün bitmezse zıvanadan çıkarım, bilin.

12. Sınavdan iyi not alınca zevkten dört köşe olmuştu.

13. Yeni bir futbolcu aldılar, benim pabucum dama atıldı.

14. Eve geç kalmayalım, annemden papara yemeyelim.

15. Abuk sabuk konuşmayı bırak, artık dayanamıyorum!

16. Bu pantolunu alıp paramı sokağa atamam.

17. Ayağının tozuyla gelip haberleri verdi.

18. Her yerde seni aramaktan gına geldi.

19. Burnum tıkanmış, yine şifayı kaptık desene.

1. Türkçe dersi öğretmeni öğrencilerden "burun" sözcüğüyle ilgili deyimler bulmalarını ve bu deyimleri anlamına uygun biçimde cümlede kullanmalarını istemiştir.

Ona gösterdiğimiz etek ve pantolonların tamamına burun kıvırdı.

Gül

Kapıdan çıkar çıkmaz öğretmenimle burun buruna geldim.

Asu

Görüp de duygulanmayan, burnunun direği sızlamayan kişi yoktu.

Yaren

Anlayıp anlamadığına bakmadan her işe karışır, burnundan kıl aldırılmaz.

Hikmet

Burnu Kafdağı'nda olduğundan bulunduğu makamı hak ediyordu.

Halim

Yukarıda verilen örneklerde hangi öğrencilerin bulunduğu deyimle cümlede kullanımı uyuşmamaktadır?

A) Gül - Asu

B) Hikmet - Halim

C) Yaren - Halim

D) Hikmet - Yaren

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılan deyim cümlenin anlamıyla uyuşmamaktadır?

- A) Bu duruma o kadar çok sevindi ki sevincinden küp-
lere bindi.
B) Bir şey alırken çok titiz davranır, her şeyi elekten
geçirirdi.
C) Olmayacak iş için uğraşıyor, sanki akıntıya kürek
çekiyordu.
D) Düşüncelerini sık sık değiştiren, daldan dala konan
biriydi.

- 3.

I. Kulak kabartmak	Merak edip dinlemek, işit- meye çalışmak.
II. Kulak vermek	Belli etmemeye çalışarak dinlemek.
III. Kulağı kesik	Her şeyi bilir, yanılmaz, aldanmaz.
IV. Kulağı kırışte olmak	Ne söyleneceğini işitmek için çok dikkatli olmak.

Yukarıdaki tabloda bazı deyimlerin açıklamaları verilir-
ken hata yapılmıştır.

Buna göre tablodaki hatanın düzeltilmesi için nu-
maralanmış açıklamalardan hangileri yer değiştir-
melidir?

A) I ve II

B) II ve III

C) III ve IV

D) I ve IV

4. Atasözleri ait olduğu toplumun değerlerini, dilin kültürel ve tarihi yapısını yansıtan önemli ifadelerdir. Her atasözü belli bir tecrübeyi yansıtır. Örneğin "Acele işe şeytan karışır." atasözüyle "düşünüp taşınmadan ivedi olarak yapılan işten iyi sonuç alınamayacağı ifade edilmiştir. "Gülü seven dikenine katlanır." atasözüyle ise "insanın sevdiği kimse veya sevdiği iş yüzünden gelecek sıkıntılara katlanacağı" belirtilmiştir. "----." atasözünde ise "çoğu elde etmek için azları biriktirmek gerektiği" anlatılır.

Bu metinde boş bırakılan yere aşağıdaki atasözlerinden hangisi getirilmelidir?

- A) Ateş düştüğü yeri yakar
B) Dolu küpün sesi çıkmaz
C) Her çok azdan olur
D) Mum dibine ışık vermez
5. Cömert derler maldan ederler, yiğit derler candan ederler.
- Aşağıdakilerin hangisinde bu atasözünün açıklaması doğru olarak verilmiştir?**
- A) Başkalarının pohpohlamalarına kananlar mallarından ve canlarından olurlar.
B) Elden gitti sandığımız bir şeye belki de çaba harcayarak yeniden tutunabiliriz.
C) Hiçbir varlık kendine özgü durumları belli etmekten geri durmaz.
D) Kendini eleştirmeye yüreği olmayanlar, başkalarını eleştirmeye çalışırlar.

6. Gerçeği bulamaz bazen insanoğlu. Gerçeği bulamaktan zarar gelmez aslında. Ama gerçeği aramamak, gerçeğe tamamen sırt çevirmek zararlıdır. O hâlde tüm gücümüzle gerçeği aramaya devam edeceğiz.

Bu parçada "sırt çevirmek" söz öbeğinin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) ilgisini kesmek
B) önemsememek
C) eleştirmek
D) inanmamak

7. Çocuklar anne babalarından, küçükler büyüklerinden gördüklerini yapmaya çalışırlar.

Bu açıklama aşağıdaki atasözlerinden hangisine aittir?

- A) Çocuk büyümek taş kemirmek.
B) Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur.
C) Atalar sözünü tutmayanı yabana atarlar.
D) Meyve veren ağacı taşlarlar.

8. Türkçe, deyim yönünden oldukça zengin bir dildir. Türkçede "dudak" sözcüğüyle oluşturulmuş onlarca deyim vardır. Yakışsız bir durum karşısında şaşırduğımızı belli etmek için dudak ısırma deyimini, bir şeyi beğenmediğimizi belli etmek için de dudak bükme deyimini

II kullanırız. Bir şeyi isteksizce, belli belirsiz anlatan birini görünce dudak ucuyla söylüyorsun deriz. Keyfi olmayan, somurtan biri için de dudağın ucuna gelme ifadesini kullanırız.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin anlamı doğru değildir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

9. Ağzını ara bakalım bu konu hakkında ne biliyormuş?

Bu cümledeki altı çizili söz öbeğinin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Beğenilecek sözler söylemek
B) Yeni görüşler belirtmek
C) Düşüncesini öğrenmeye çalışmak
D) Düşüncesini değiştirmek

a. Paragrafın Konusu

- Bir metinde üzerinde durulan olaya, duruma ya da düşünceye “konu” denir. Konu, yazarın mesajını okuyucuya ulaştırmak için bir araçtır. “Metinde ne anlatılıyor?” sorusu metnin konusunu verir.

Örnek:

- Türkiye’de eğitim, sosyal tırmanma için amaç olarak görülüyor. En fakir köylüsünden sanayicisine, en cahilinden en okumuşuna kadar çocuğu şu okula giderse kurtulacak, sosyal tırmanma olacak diye beklerler. Okulların kâtip yetiştirmesiyle çocuğun kurtulacağına inanırlar. Böyle bir şey söz konusu olamaz.

Bu metnin konusu, Türkiye’de eğitimin sınıf atlamak için bir çıkar yol olarak görülmesidir.

Konu, kısaca ifade edilmelidir. Bu nedenle konu “Türkiye’de eğitime bakış” olarak belirtilebilir.

PYBS/2022

Kıtalar arasında hızlı bir iletişim sağlamak, insanlık için güçlüklerle dolu bir süreç olmuştur. Çünkü bir kıtadan diğerine iletişimi sağlamak için çok uzun bir telgraf kablosu çekmek gerekmiştir. Avrupa ve Amerika kıtaları arasında 4.300 kilometrelik bir kablo çekmek hiç de kolay olmamıştır. 1857 yılından itibaren dört deneme yapılmış ve ancak 1866 yılında başarıya ulaşılmıştır. Sonrasında diğer kıtalarla da bağlantı sağlanmıştır.

Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Telgrafın icadı ve gelişimi
- B) Kıtalar arası iletişimin insanlığa yararı
- C) Kıtalar arası iletişimin tarihi
- D) Telgrafın teknolojik gelişmelere katkısı

CEVAP C

Etkinlik

1

Aşağıdaki paragrafların konularını bularak altlarındaki boşluklara yazınız.

1.

Renkler içinde mavi öyle sıradan bir renk değildir. Mavi, her yere ve herkese farklı anlamlar yükleyebilir. Yalnız bir bulutun yorganı, çarşaf gibi serili denizlerin sükûneti... Gökyüzünde eşini arayan bir uçurtma, bir afacanın gülüşünde geleceğe dair umut... Masumiyet dolu yüzde iki çift göz, bindallı giymiş gelin başında bir şal...

Metnin Konusu:

2.

En büyük sevincimiz ve kederimiz başka insanlarla olan ilişkilerimizden kaynaklanır. Yaşamda mutluluk ve huzur, sağlıklı iletişim biçimleriyle kurulan ilişkilerde yaşanır. Sağlıklı iletişim becerileri, bir dizi tekniklerin öğrenilmesiyle yaşama geçirilir ancak bu tekniklerden önce işe kendimizden başlamamız uygun olur.

Metnin Konusu:

3.

İnsan zihni farklı bir yapıya sahiptir. Onu öyle kolay kolay aldatamazsınız. Siz, bir şeyin imkânsız olduğuna inansanız dahi zihniniz bunu kabullenmeyip neden imkânsız olduğunu araştırmaya başlar. Yine bir şeyi başarmak için kendinizi şartlayıp buna inanırsanız zihniniz bu sefer inandığınız şey için çözümler bulmaya çalışır. Bu yüzden düşünmekten çekinmeyin ancak düşünürken de neyi nasıl düşünmeniz gerektiğini bilin ve önemseyin.

Metnin Konusu:

4.

Göktürkler, tarihimizde ve edebiyatımızda Türk devletleri içinde ayrı bir öneme sahiptir. Onlar tarihimizin karanlık sayfaları arasındaki ilk ışıktır. Edebiyattan kültüre hatta siyasete uzanan bir bilgi hazinesi olan üç abideye (Orhun Abideleri) sahiplerdir. Bize bıraktıkları bu üç miras, kimliğimizin bir parçası, geleceğimizin aynası, millî bir şuurun ilk vesikası ve daha nice gururumuza kaynaklık eden bir kültür arşividir.

Metnin Konusu:

BİLGİLENYORUM

Başlık, ana düşüncenin özeti gibidir. Konu hakkında bilgi verir. Paragrafta en çok vurgulanan kavram ve anahtar kelimeler, başlık olabilecek sözcüklerdir.

b. Paragrafın Başlığı

- Konuyu en iyi şekilde kapsayıp yansıtan ve birkaç sözcükten oluşan söz grubuna “başlık” denir.

Örnek:

- İnsanın elindeki en değerli hazinelerden biri de zamandır. İnsanoğlunun, zamanı hiç bitmeyecek gibi yaşamasına şaşırıyorum. Çünkü zaman, kaybolduktan sonra bir daha geri gelmeyecek bir şeydir. Zamanı boş yere harcamak ise israftan başka bir şey değildir. Bu yüzden geçen her bir saniyenin değerini bilmeli ve öyle yaşamalı.

Yukarıdaki metinde üzerinde en çok durulan ve metinde en çok geçen kavram “zaman” sözcüğüdür. Metinde zamanın değerinin bilinmemesi üzerinde durulmuştur. Bu yüzden bu metne en uygun başlık “Zamanın Değeri” olarak gözükmektedir.

Etkinlik**2**

Aşağıdaki paragraflara uygun başlığı bulup altlarındaki boşluğa yazınız.

1

Yardımlaşma duygusu doğuştan gelen bir özellik değildir. Çocuk bunu, bir şeyleri anlamaya ve anlamlandırmaya başladığında kazanacaktır. Çocuğun yardımlaşmayı öğrenmesinin ilk yolu, çevreyi gözlemlemektir. Bunu öğretmek için çocuğu zorlamak yanlış bir davranış olacaktır. Çocuğu bazı davranışlardan kısıtlamak veya cezalandırmak çocuğun paylaşma duygusuna karşı öfkesini artırmaktan başka bir işe yaramaz. O yüzden, çocuğa bu duyguyu kazandırmak; ona bunu başara-bileceğini hissettirmekten ve iyi bir rehber olmaktan geçer.

Metnin Konusu:**2**

Günümüz dünyasındaki en büyük sorunlardan biri olan çevre kirliliği, doğal kaynakların yanlış ve aşırı kullanılmasından kaynaklanır. İnsanların bilinçsiz davranışları buna neden olmaktadır. Doğada binlerce yıl kaybolmayan zararlı atıklar, geri dönüştürülme imkânı varken doğaya atılmaktadır. Bu da hem bizlere hem de atmosfere zarar vermektedir. Günümüzde doğal kaynaklar yerine fosil yakıtlarının kullanılması, sanayileşme ve insanların tüketim çılgınlığı çevre kirliliğinin diğer nedenleri arasında gösterilebilir.

Metnin Konusu:

c. Paragrafın Anahtar Kelimeleri

- Bir metnin veya cümlenin ifade etmek istediği anlam, iletmek istediği mesaj için en büyük ipucunu veren kavram veya kelimelere “anahtar kelime” denir.

Örnek:

- Ülkemizde el sanatlarının geçmişi, Anadolu'nun fethi ile sınırlı değildir. El sanatlarımız, günümüze kadar belirli değişim evreleri geçirse de Türk adına ilk rastladığımız tarihe kadar gidebilmek mümkündür. Bu el sanatları; kültürümüzün, düşüncemizin, duygularımızın hatta millî şuurumuzun izlerini taşır. El sanatlarımız, çeşitlilik açısından oldukça zengin bir mirasa sahiptir.

Metnin anahtar kelimeleri: El sanatlarımız, değişim, tarih, kültürümüz, çeşitlilik.

Örnek:

- Televizyon, bilgisayar, internet, cep telefonu bu denli el altındayken çocukların, okuma alışkanlığı edinebilmeleri için anne babaların yoğun bir çaba harcamaları gerekiyor. Anne babaların yapabileceği en önemli şey önce kendilerinin kitap okuduklarını göstermeleridir. Hem de televizyonu kapatıp bunu yapmaları gerekir. Eğitim alanında da çocuklar için iyi bir okuma ortamı oluşturulduğunda başarı sağlanacağına inanıyorum.

Metnin anahtar kelimeleri: Okuma alışkanlığı, kitap okumak, anne baba, eğitim, başarı.

UNUTMUYORUM

Anahtar kelimeler; metni veya cümleyi oluşturan sözcükler arasında, metnin anlam yükünü taşıyan kelimelerdir. Anahtar kelimeler ana düşüncüyü oluşturan sözcüklerdir, diyebiliriz.

Etkinlik

3

Aşağıdaki metinlerde geçen anahtar kelimeleri bulup altlarındaki boşluklara yazınız.

1.

Bir nehre atılan taş gibidir başarı. Birbirinin büyümesini sağlayan halkalar gibi büyüleyici bir etkiye sahiptir. Bu büyümeyi sağlayan ise taşı atma biçimi, zamanı, deneyimi gibi faktörlerdir. Tüm bu faktörlerin toplamı ise çalışma olarak adlandırılabilir. O hâlde başarı ve çalışma için birbirini tamamlayan bir bileşenin iki elementi denilebilir.

Metnin anahtar kelimeleri:

2.

İnsan yüreği tabiatın uzaklaştıkça katılaştır. Bu, canlı varlıklara karşı saygının yok olmasına, çok geçmeden de insana karşı saygısızlığın başlamasına yol açacaktır. Kendisi dışında hiçbir canlıya saygı göstermeyen bencil bir neslin tohumları da böylece atılmış olur. Saygının olmadığı yerde sevgiden söz etmek ne kadar mümkün olabilir ki? Bu, insanın doğayla, daha da açacak olursak insan dışında kalan her varlıkla savaşın eşliğine sürüklenmesi anlamına gelecektir.

Metnin anahtar kelimeleri:

3.

İkili ilişkilerde en fazla tahribata yol açan davranışların başında ön yargı gelir. Bir insanı yeterince tanımadan, onun hakkında ilk izlenime göre karar vermek kişiyi yanıltabilir. Bu da ilişkileri hiç olmaması gereken olumsuz durumların eşliğine getirebilir. Kişiyi ilgili ilk izlenimleri de zamanla değiştirmek zordur.

Metnin anahtar kelimeleri:

1. Nurullah Ataç, Cumhuriyet Dönemi'nde deneme türünün en başarılı temsilcilerindendir. Onun yazdığı denemeler sorgulayıcı ve düşündürücü niteliktedir. Ataç, denemelerinde okuru kendi düşüncesine çekmeye çalışmıştır. Denemelerinde içtenlik anlayışını yansıtan yaşam ve ölüm, hastalık ve sağlık, mutluluk ve mutsuzluk sorunları gibi konuları ele almıştır.

Bu metinde Nurullah Ataç ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Yaşadığı dönemde deneme türünün en başarılı örneklerini veren sanatçılardan biridir.
B) Denemelerinde onun içtenlik anlayışına rastlamak mümkündür.
C) Deneme türü dışında farklı türlerde eserler kaleme almıştır.
D) Yazdığı denemeler, okuru düşündürmeye yöneltilir.

2. "Zaman bir türlü geçmiyor." diyen ve bundan şikâyet eden bir nesil var günümüzde. Oysa yapılacak o kadar çok şey var ki zamanın yetmediğinden şikâyet bile edilebilir. Bunu anlamak için hasadını gününde kaldırmaya çalışan bir çiftçiye ya da birkaç saniye ile şampiyonluğu kaçıran ve buna yıl boyunca hazırlanan bir yüzme sporcusuna sorabilirsiniz. Zamanın önemini, en iyi onlar anlatabilir.

Bu metinde asıl anlatılmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zamanın değerini zamana karşı çalışanlar daha iyi bilir.
B) İnsan zaman geçmiyor, diye şikâyet etmemelidir.
C) Her iş zamanında yapıldığında bir anlam kazanır.
D) İnsanlar bir gün zamanın değerini anladığında çok geç olacak.

3. İnsan, yapabildiği her şeyi yapmak ister. Nükleer silahları üretmek olanaklıysa bunun sonuçlarını düşünmez. Ay'a ya da Mars'a gitmek mümkünse gider, bunun için harcanan milyonlarca hatta milyarlarca doları önemsemez. Bu umursamazlık, tekniğin üstünlüğüdür. Bir şey teknik açıdan mümkünse ne masrafının ne de zararının önemi vardır insanlar için.

Bu metinde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teknik ilerlemelerin günün birinde sona ereceği
B) Bazı durumlarda insanları anlamamanın mümkün olmadığı
C) Vazgeçmeyen, uğraşan insanların her şeyi yapabileceği
D) İnsanlığın bir şeyi yapma arzusunun her şeyin önüne geçtiği

4. İstanbul ile 1902 yılında tanışan Yahya Kemal'in İstanbul sevgisi herkesinkinden farklıdır. Ona göre İstanbul vatanın özetidir. Sadece Türk topraklarının değil, onun şiirlerinin de başkentidir. Şiirlerinde vatan, millet, aşk, musiki, sonsuzluk ve ölüm gibi birçok temayı ele almıştır. Ancak Yahya Kemal'in gözünde bu temalar bir tarafta, İstanbul bir taraftadır.

Bu metin başlığı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Yahya Kemal ve Şiirleri
B) Şiirlerin Teması İstanbul
C) İstanbul ve Vatan Sevgisi
D) Yahya Kemal ve İstanbul

5. Aşağıdaki parçalardan hangisinin anahtar sözcükleri “iletişim, bağımlılık, toplum” olabilir?

- A) İletişim, anlatma ve anlama sürecidir. Birinin anlatmak istediği ve anlattığı ile karşı tarafın da anladığı aynı ise bu iki kişi arasında sağlıklı iletişimin varlığından söz etmek mümkündür. Yani sağlıklı iletişimin temelinde doğru anlatma ile doğru anlama vardır. Bunun sonucu da anlaşmaya dayandığı için sağlıklı iletişimin gerekliliği su ve ekmek kadar önemli bir ihtiyaçtır.
- B) Eskiden şehirlerarası otobüslerde yan yana oturan yolcular en azından bir süre sohbet ederdi. Şimdi ise yolcuların ikisi de takıyor kulaklıkları ve tek kelime etmiyorlar. Günlük yaşamın her alanında durum ne yazık ki böyle. Oysa insan sosyal bir varlıktır. Toplumla iletişim kurarak mutlu olur. Bu nedenle teknoloji bağımlılığından kurtulmalı, insanlarla iletişim kurmalıyız.
- C) İletişimin doğru gerçekleştiği bütün aileler, sağlam bir temel üzerine kurulur. Birbirine sıkı sıkıya bağlı bireylerin aralarındaki sorunları kolaylıkla çözümlenebileceğini söyleyebiliriz. Kendi ailemden örnek verecek olursam dört kardeşim ve anne babamla sesimizi yükseltmeden konuşmayı öğrendiğimiz için bugüne kadar kimse kimseye darılıp gücenmedi.
- D) İnsanların birbirlerini anlaması, sağlıklı bir yaşam sürmesi, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını gidermesi adına iletişim gereklilik taşımıştır. Bunun dışında insanlar doğa ile ya da cansız diğer varlıklarla bir şekilde iletişime geçebilmektedir. Örneğin gök gürlemesi yağmurun yağacağıının habercisidir. Kapının çalması ise bir misafirin geldiğinin habercisidir. Tüm bunlar birer iletişim şeklidir.

6. Köşe kapmaca; koşma ve yer kapma esasına dayanan, dikkatli ve çabuk hareket etmeye yönelik bir çocuk oyunudur. Genellikle açık havada ve köşe sayılabilecek yerlerin bol olduğu alanlarda oynanır. Yeterince köşe yoksa ağaçlar ya da herhangi çıkıntılı yüksek yer köşe kabul edilir ya da yere tebeşirle aynı sayıda daire çizilir. Az kişiyle oynanan bir oyundur. Ebe seçilir ve ebe seçildikten sonra çocukların her biri bir köşeyi kapar. Ebe, orta yerde durur. Oyun karşılıklı ya da birbirine yakın olan köşelerdeki çocukların yerlerini ebenin kapmasına olanak vermemeye çalışarak değiştirmesiyle başlar.

Bu metinde “köşe kapmaca” oyunuyla ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Kimlere hitap ettiğine
B) Oyunu kimin yönlendirdiğine
C) Nasıl oynandığına
D) Hangi alanlarda oynandığına

7. **Şair:** İlk kitabım ilgi toplamıştı, benim bile ilgimi çekiyor bugün. Neden peki bu ilgi? Bana kalırsa yeni bir biçim ortaya koyuyor o kitap, ikincisi tutkuyla kaleme alınmış şiirler var içinde. İlk eserler acemice olur derler ama benim kitabım öyle değil. Yayımlanmış ya da yazılmış bütün şiirlerimi almamıştım o kitaba, iyi ki de öyle yapmışım.

Bu metinde söz konusu şairin ilk kitabıyla ilgili vurgulamak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk kitabında en güzel şiirlerini bir araya getirdiği
B) Bir eleme yaptığı için kitabının hâlen ilgi çektiği
C) Kitabını yazarken başka kişilerin görüşlerine önem verdiği
D) Eleştirmenler tarafından en çok beğenilen yapıtı olduğu

Fiiller (Eylemler)

► İş, oluş, hareket bildiren sözcüklere fiil (eylem) denir. Eylem olan sözcüklere “-mek / -mak” mastar eki getirilebilir.

Örnek:

- Geliyorum → (Gel-)
- Konuşalım → (Konuş-)
- Severim → (Sev-)
- Yazdım → (Yaz-)

Bu sözcükler -mek / -mak eki alabildiklerinden ve iş, oluş, hareket bildirdiklerinden fiildir.

Anlam Özelliklerine Göre Fiiller

İş (Kılış) Fiilleri:

► Öznenin isteğiyle meydana gelen ve gerçekleşirken başka varlıklara ihtiyaç duyan ya da başka varlıkları etkileyen eylemlerdir.

Örnek:

- Oku-, al-, boz-, kes-, götür-, yaz-, ye- ...
- “Adam masaya bir tabak bıraktı.” cümlesinde “adam”ın yaptığı “bırakmak” eylemi gerçekleşirken “tabak” da bu eylemden etkilenmiştir. Bu nedenle “bırakmak” iş fiilidir. Bir fiilin başına “onu” zamirini getirdiğimizde anlamlı olursa eylem, iş (kılış) eylemdir.

Durum Fiilleri:

► Gerçekleşirken herhangi bir başka varlığa ihtiyaç duymayan, öznenin isteğiyle gerçekleşen ve içinde bulunulan durumu anlatan fiillerdir. Bu fiillerin başına “onu” getirilemez.

Örnek:

- Otur-, gül-, bak-, gel-, yat-, dur- ...
- “Bütün gece mışıl mışıl uyudum.” cümlesinde geçen “uyu-” fiili öznenin (ben) isteğiyle gerçekleşmiş ve gerçekleşirken öznenin başka bir varlık bu durumdan etkilenmemiştir.

Oluş Fiilleri:

► Kendiliğinden gerçekleşen eylemlerdir. Bu eylemlerde öznenin bir iradesi yoktur. Ayrıca bu eylemlerin gerçekleşmesi için uygun ortamın bulunması gerekir.

Örnek:

- Çürü-, kızar-, küflen-, morar-, acık- ...
- “Sonbaharda yapraklar sararır.” cümlesindeki “sarar-” eylemi yaprakların isteğiyle gerçekleşmez. Bu eylem zamanı gelince uygun ortamda meydana gelir.

Etkinlik

1

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiilleri bulup anlam özelliklerini (iş, oluş, durum) karşılıklarına yazınız.

CÜMLELER

CÜMLELER		
	Arkadaşımızın saçları son günlerde çok uzadı.	oluş
1.	Yanındaki birkaç arkadaşıyla komşuya gitti.	
2.	Dün gece iki yüz sayfalık bir roman okudum.	
3.	Dışarıdan gelen ses yüzünden çok korkmuştu.	
4.	Yanına gelen yaşlı adama bir şeyler anlattı.	
5.	Kadın, çocuğun ellerine krem sürmüştü.	
6.	Sınavı kazanmak için epey uğraşmıştı.	
7.	Yusuf, resim yapmayı çok seviyordu.	
8.	Laleli tarafında bir mahalleye taşındı.	
9.	Yıllar sonra gördüğüm kuzenim çok büyümüştü.	
10.	Sık sık kesmeme rağmen tırnaklarım yine çok uzamış.	

Fiil (Eylem) Çekimi

Fiiller cümlede herhangi bir ek almadan ya da master hâlleriyle kullanılmaz. Fiillerin cümlede kullanılabilmesi için "çekimli" olmaları gerekir. Çekimli fiiler zaman ya da dilek - tasarlama bildiren kip ekleri ile bu eylemleri kimin gerçekleştirdiğini gösteren kişi (şahıs) eklerini almak zorundadır.

Çekimli Fiil = Fiil kök / gövdesi + kip eki + şahıs eki

çalış - tı - m
Fiil Kip Şahıs
kökü eki eki
Çekimli Fiil

anlat - malı - sını
Fiil Kip Şahıs
gövdesi eki eki
Çekimli Fiil

bul - muş - lar
Fiil Kip Şahıs
kökü eki eki
Çekimli Fiil

A. Kip Ekleri

Haber kipleri ve dilek kipleri olmak üzere ikiye ayrılır.

FİİL KİPLERİ

1. Haber (Bildirme) Kipleri

- Görülen Geçmiş Zaman (-di)
- Duyulan Geçmiş Zaman (-miş)
- Şimdiki Zaman (-yor)
- Gelecek Zaman (-ecek)
- Geniş Zaman (-r)

2. Dilek (Tasarlama) Kipleri

- Gereklilik Kipi (-meli)
- Dilek - Şart Kipi (-se)
- İstek Kipi (-e)
- Emir Kipi (-)

1. Haber Kipleri:

► Zaman anlamı taşıyan kiplerdir. Bu kiplerle çekimlenen fiillerin yapıma zamanı bellidir.

a) Görülen Geçmiş Zaman Kipi: (-di)

► Geçmişte gerçekleşmiş ve tanık olunmuş ya da yaşanmış fiillerde kullanılır. "-dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü" ekleri ile yapılır.

Örnek:

- baktım (ben), baktın (sen), baktı (o), baktık (biz), baktınız (siz), baktılar (onlar)
- Problem, çok rahat bir şekilde çözüldü.

b) Duyulan Geçmiş Zaman Kipi: (-miş)

► Başkasından duyulan ve geçmişte gerçekleşen fiillerdir. "-miş/-miş/-muş/-müştü" ekleri ile yapılır.

Örnek:

- hazırlamışım (ben) hazırlamışsın (sen), hazırlamış (o), hazırlamışsınız (siz), hazırlamışlar (onlar)
- Kümesteki tavuklar dışarı çıkmış.

c) Şimdiki Zaman Kipi: (-yor)

► Devam eden eylemler için kullanılır. “-yor” ekiyle yapılır.

Örnek:

- bekliyorum (ben), bekliyorsun (sen), bekliyor (o), bekliyoruz (biz), bekliyorsunuz (siz), bekliyorlar (onlar)
- Dayım elindeki gazeteyi **okuyor**.

d) Gelecek Zaman Kipi: (-ecek)

► Henüz gerçekleşmemiş, gelecekte gerçekleşecek olan eylemlerde kullanılır. “-acak/-ecek” ekiyle yapılır.

Örnek:

- alacağım (ben), alacaksın (sen), alacak (o), alacağız (biz), alacaksınız (siz), alacaklar (onlar)
- Okullar önümüzdeki ay **açılacak**.

e) Geniş Zaman Kipi: (-r)

► Her zaman yapılan ve devamlı yapılması beklenen eylemlerde kullanılır. “-r/-ar/-er/-ır/-ir/-ur/-ür” ekleriyle yapılır.

Örnek:

- severim (ben), seversin (sen), sever (o), severiz (biz), seversiniz (siz), severler (onlar)
- Harun soruları çok hızlı **çözer**.

Etkinlik 2 Aşağıdaki eylemleri haber kiplerine göre çekimleyiniz.

gel-	
Zaman Kipleri	Eylem
○ Görülen geçmiş zaman	geldi
1. Duyulan geçmiş zaman	
2. Şimdiki zaman	
3. Gelecek zaman	
4. Geniş zaman	

gör-	
Zaman Kipleri	Eylem
1. Görülen geçmiş zaman	
2. Duyulan geçmiş zaman	
3. Şimdiki zaman	
4. Gelecek zaman	
5. Geniş zaman	

bekle-	
Zaman Kipleri	Eylem
1. Görülen geçmiş zaman	
2. Duyulan geçmiş zaman	
3. Şimdiki zaman	
4. Gelecek zaman	
5. Geniş zaman	

izle-	
Zaman Kipleri	Eylem
1. Görülen geçmiş zaman	
2. Duyulan geçmiş zaman	
3. Şimdiki zaman	
4. Gelecek zaman	
5. Geniş zaman	

Etkinlik

3

Aşağıdaki numaralanmış cümleleri eylemlerin kipine göre uygun kutucuklara yerleştiriniz.

1. Geçen hafta kardeşimle yüzmeye gittik.

2. Her yaz buraya mutlaka geliriz.

3. Tüm soruları eksiksiz bir biçimde cevaplamış.

4. Kendine yeni bir iş arayacak.

5. Ödevlerimin son kısmını yapıyorum.

6. Okuldan gelince ilk iş, ödevlerimi yaparım.

7. Elindeki tüm yiyecekleri arkadaşlarıyla paylaştı.

8. İki takım, yıllar sonra karşı karşıya gelecek.

9. Kuru yük gemisi, fırtına yüzünden karaya oturmuş.

10. Yanıma birkaç parça eşya alıyorum.

11. Sandıklardan külçe külçe altınla değerli mücevherler çıkmış.

12. Kuzenim haftada bir mutlaka bize gelir.

13. Şimdi de haberleri merakla izliyor.

14. İki lider bu konuda çok fena tartıştı.

Görülen geçmiş zaman

1

Duyulan geçmiş zaman

Şimdiki zaman

Gelecek zaman

Geniş zaman

a. Görsel Okuma

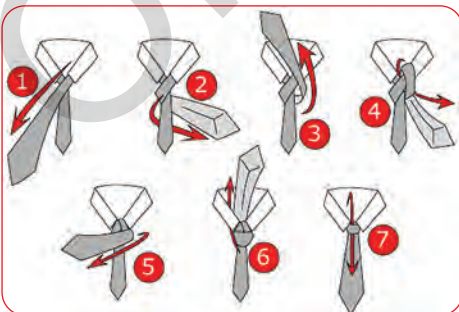
- Görsel; yazılı metnin dışında kalan resim, fotoğraf, afiş, sembol, şekil, işaret, harita, tablo, grafik, karikatür gibi görsel unsurlar içeren tüm öğelere verilen genel bir isimdir. Yazılı metin dışındaki bu öğeleri anlamlandırma ve yorumlama işine de görsel okuma denir.
- Herhangi bir yazılı metin bulunmasa dahi çeşitli bilgilerin resimler ve çizgiler yoluyla aktarıldığı bu tür görseller anlatımı da önemli ölçüde etkiler hatta kimi zaman daha etkili bir anlatım sunar.
- Teknolojik aygıtlardaki semboller, trafik levhaları, televizyondaki akıllı işaretler, çeşitli AVM'lerde kullanılan yön levhaları günlük yaşamda her an karşımıza çıkan görsellerdendir.

Bu görseller teknoloji bağımlılığını konu almaktadır. Verilmek istenen mesaj dikkat çekici, etkili ve çarpıcı şekillerde karşı tarafa iletilmektedir.

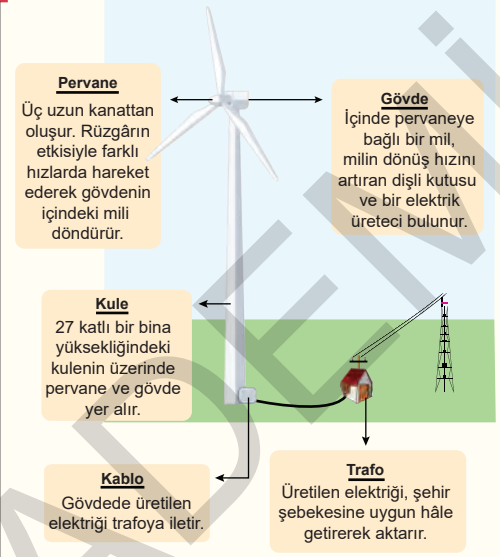

Bu afiş ve görsellerde de kuraklığa dikkat çekilmiştir. Böylelikle tüm toplumu ilgilendiren konuda kısa bir zamanda önemli mesajlar iletilmiştir.

Yandaki görselde yazılı anlatımı oldukça karmaşık olabilecek kravat bağlama yöntemi 7 aşamada basit ve sade bir şekilde görseller yardımıyla aktarılmıştır.

PYBS/2022

Buna göre, “rüzgâr türbini” ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Gövdenin içerisinde, elektrik üreten parçalar yer alır.
- Pervanenin dönmesinde rüzgârın kuvveti etkilidir.
- Üretilen elektriğin kabloyla ilk gönderildiği yer trafodur.
- Kulenin yüksekliği arttıkça elektrik üretimi artar.

CEVAP D

YAZIYORUM

Etkinlik

1

Aşağıda fiziksel özellikleri verilen kuşlar ile görsellerini eşleştiriniz. Görselin altındaki boşluğa uygun açıklamanın numarasını yazınız.

1.

Telli turna, adını gözünün gerisinden çıkan beyaz süs tüylerinden alır. Gövdesi gri renktedir ve uçtaki kanatları siyah-tır. Başı ve boynunun ön kısmında yer alan siyah renkteki tüyler, bir sakal gibi göğsünden aşağı sakar.

2.

Sumruların yanakları ve boğazı beyaz, alt tarafı açık gridir. Başının arka tarafında siyah tüyler bulunur. Oldukça uzun olan kuyruğu derin çatallıdır. Gaga dibi ve bacakları turuncudur. Alnı beyazdır.

3.

Uzun bacak kuşları, olağanüstü uzunluktaki kırmızı bacakları, siyah - beyaz renklenmesi ve tığ gibi ince siyah gagası ile rahatlıkla ayırt edilir. Oldukça zarif bir görünümü ve yürüyüşü vardır. Tepe ve ense renklenmesi beyaz, gri ve siyah arasında çeşitlilik gösterir. Alt tarafı beyazdır. Kanatlar simsiyahtır.

4.

İbibik kuşu; kısa bacakları, krem - pembe gövdesi, uzun ve aşağı kıvrık gagası ve ismini de aldığı ibiği ile hemen tanınır. Turuncu ibik tüylerinin ucu siyahtır. İbiğini genellikle kapalı tutar. Geniş ve yuvarlak kanatlarındaki kalın siyah beyaz çizgiler dikkat çeker.

5.

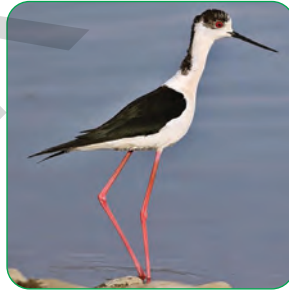
Saka, başının ön kısmında kırmızı maskesi, kırmızı maskeyi çevreleyen beyaz yanağı, gerdanı kahverengi sırtı ile oldukça karakteristik bir türdür. Siyah kanadının ortası geniş sarı bar bulunur, kanatları ve kuyruk uçları siyahtır, bu uçlarda beyaz benekler vardır.

6.

Sakarca beyaz alnı, ince ve uzun gagası, pembemsi ve beyaz gaga kancası, turuncu bacakları, çizgisiz üst tarafı ve karnındaki kalın siyah şeritler ile diğer kazlardan ayırt edilir. Göz halkası belirsizdir, çoğu zaman seçilemez. Üst tarafı neredeyse desensizdir.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Grafik Yorumlama

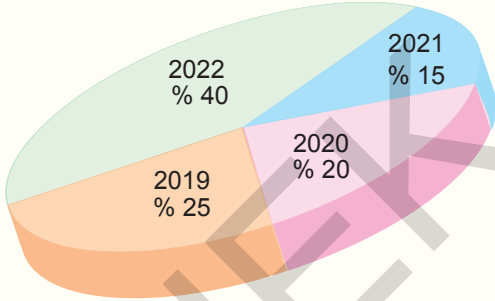
- Çeşitli çalışmalar sonucu elde edilen bilgilerin şekil, resim ve çizgilerle gösterilmesine grafik denir. Kullanılan başlıca grafik çeşitleri; şekil grafiği, çizgi grafiği, sütun grafiği ve daire grafiğidir.
- Grafikler, bir arada bulunan pek çok verinin özetlenmesini; böylece daha kolay anlaşılmasını sağlar.

1. Daire Grafiği

- Eldeki verilerin daire dilimleri biçiminde sunulmasıdır.
- Değişkenlerin bir bütün içerisindeki oranları, yüzde oranları gösterilerek hazırlanır. Her bir dilimin içine veya dilimin yakınındaki bir yere, o değişkenin adı ve yüzdelik dilimi belirtilir.

Türkiye'de Yıllara Göre Ormanlaştırma Oranları
(2019 - 2022 Arası)

Türkiye'de Yıllara Göre
Ormanlaştırma Oranları
(2019 - 2022 Arası)

Yukarıdaki grafiğe bakılarak şu yorumlar yapılabilir:

- En fazla ormanlaştırma 2022'de yapılmıştır.
- En az ormanlaştırma 2021'de gerçekleşmiştir.
- 2020'de 2019'dan daha az alanda ormanlaştırma yapılmıştır.

BİLGİLENİYORUM

Daire grafiklerinin bir diğer adı da pasta grafiğidir. Bu tip grafikler yorumlanırken dairesel parçaların 100'e ulaştığı ve gerekli değerlendirmelerin buna göre yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

YAZI YORUM

Empty grid area for writing the summary.

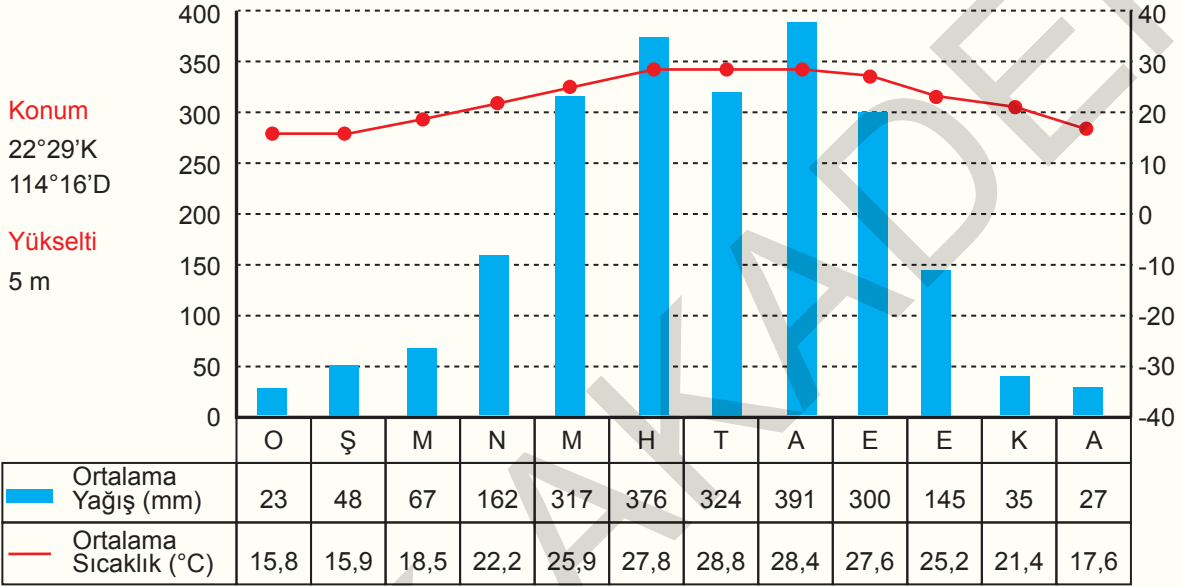
2. Sütun Grafiği

- Sütun grafiği; çeşitli yöntemlerle toplanan verilerin sonuçlarının sütun şeklindeki grafik ile gösterilmesidir. Bu tip grafiklerde gösterilmek istenen değerler, sütun veya çubuklarla ifade edilir. Dikey ve yatay çizgiler çizilir ve eşit aralıklarla bölünür. Karşılaştırılacak değerler bu aralıklar üzerinde işaretlenir.

Örnek:

Grafik: Hong Kong'un Sıcaklık ve Yağış Grafiği

Kaynak: Dünya Meteoroloji Örgütü

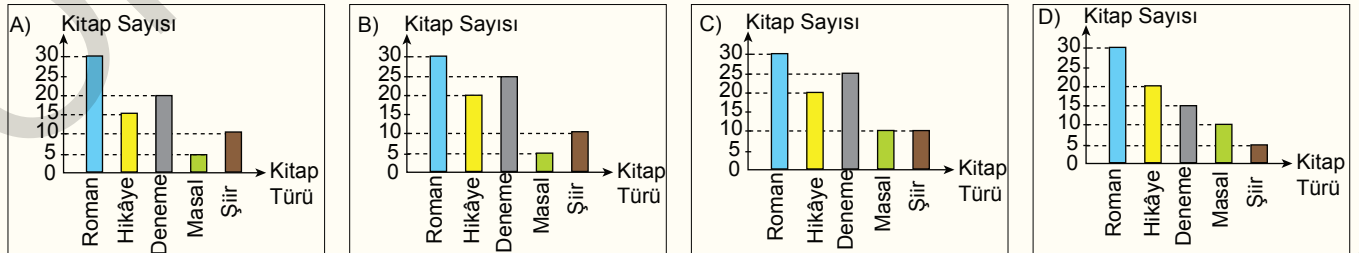
Bu grafiğe bakılarak ulaşılabilecek bazı yargılar şunlardır:

- Hong Kong'un en fazla yağış aldığı ay ağustostur.
- En az yağış ise ocak ayında gerçekleşmiştir.
- Ortalama sıcaklığın Hong Kong'da en yüksek olduğu ay temmuzdur.
- En düşük ortalama sıcaklık ocak ayındadır.

PYBS/2021

Elif bu yıl 30 roman, 20 hikâye, 25 deneme ve 10 şiir kitabı okumuştur. Elif'in okuduğu masal sayısı şiirden azdır.

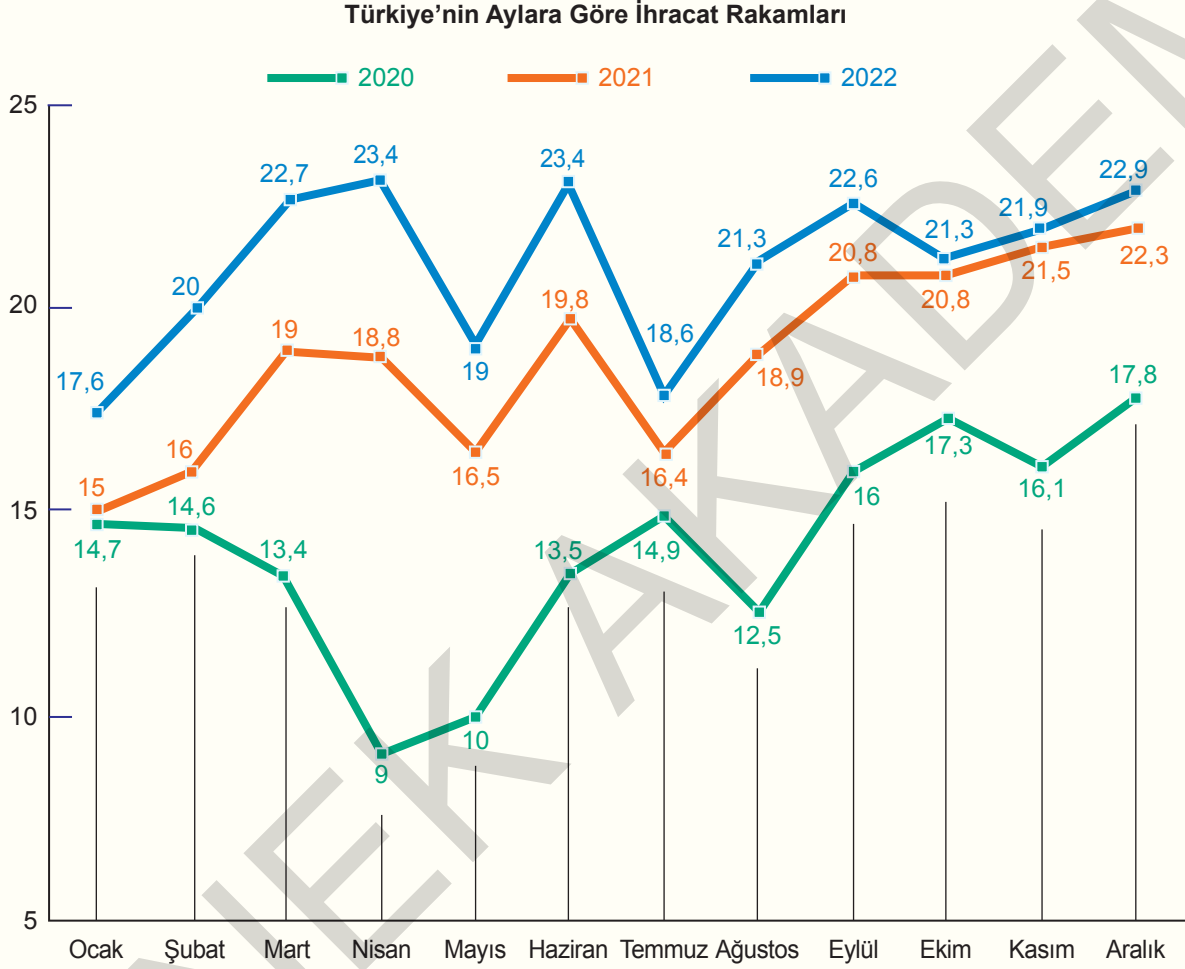
Bu metne göre Elif'in okuduğu kitap türleri ve sayılarını gösteren grafik aşağıdakilerden hangisidir?

CEVAP B

3. Çizgi Grafiği

- Anket, istatistik gibi araştırma sonuçlarını gösteren; tüm verilerin bir çizgi üzerinde keşiştiği grafik türüdür. Çizgi grafiğinde artan ve azalan değerler net olarak izlenebilir.

Bu grafiğe bakılarak aşağıdakilere ulaşılabilir:

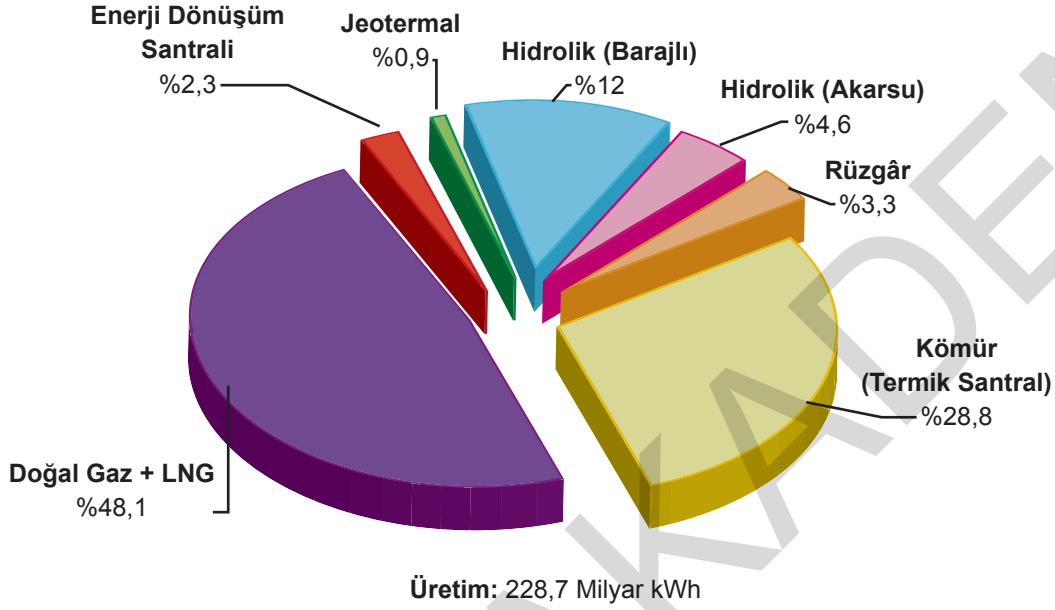
- En yüksek ihracat 2022'nin nisan ve haziran aylarında gerçekleşmiştir.
- En az ihracat yapılan ay 2020 yılının nisan ayı olmuştur.
- 2020'nin ve 2021'in en yüksek ihracatları aynı ayda gerçekleşmiştir.
- Her yılın aynı ayında bir önceki yıla göre ihracatta artış gerçekleşmiştir.
- 2020'de temmuz ayındaki ihracat bir önceki aydan fazladır.
- 2021 yılının mart ayındaki ihracat ile 2022'nin mayıs ayındaki ihracat eşittir.

Etkinlik

2

Aşağıdaki grafikte Türkiye’de elektrik üretiminin hangi kaynaklarla elde edildiği gösterilmektedir. Bu grafikten çıkarılan sonuçlardan doğru olanlar için “D”yi, yanlış olanlar için “Y”yi işaretleyiniz.

Grafik: Türkiye’de Elektrik Üretimi (Ocak-Kasım 2022)

CÜMLELER

D

Y

1.

En çok elektrik kömürden elde edilmektedir.

2.

Barajlardan elde edilen elektrik enerjisi, rüzgârdan elde edilenden fazladır.

3.

En çok elektrik doğal gaz ve LNG’den elde edilmektedir.

4.

Akarsulardan da elektrik enerjisi elde edilmektedir.

5.

Rüzgârdan elde edilen enerji, enerji dönüşüm santrallerinden elde edilenlerden azdır.

6.

Kömürden elde edilen enerji, hidrolik santrallerden elde edilen enerjinin toplamından azdır.

7.

En az elektrik enerjisi jeotermalden elde edilmektedir.

8.

Rüzgâr, elektrik üretiminde en büyük 4. kaynak olmuştur.

1. Birkaç ev, ufak tefek bitkiler ve insanlar görüyordum. Uzun süre oturup gözlem yaptım, kendimi onların yerine koyduğum anlarda hayatlarının nasıl geçtiğini çözmeye çalıştım. Merdivenin alt tarafında oturan iki kişi muhtemelen işle ilgili bir şeyler tartışıyor. Onları seyreden genç adamsa konuya girip girmeme noktasında tereddüt yaşıyor gibiydi. Öte tarafta, biraz daha uzak bir yerde ise bir kadın silueti görüyordum.

Bu metni doğru şekilde ifade eden görsel aşağıdakilerden hangisidir?

A)

B)

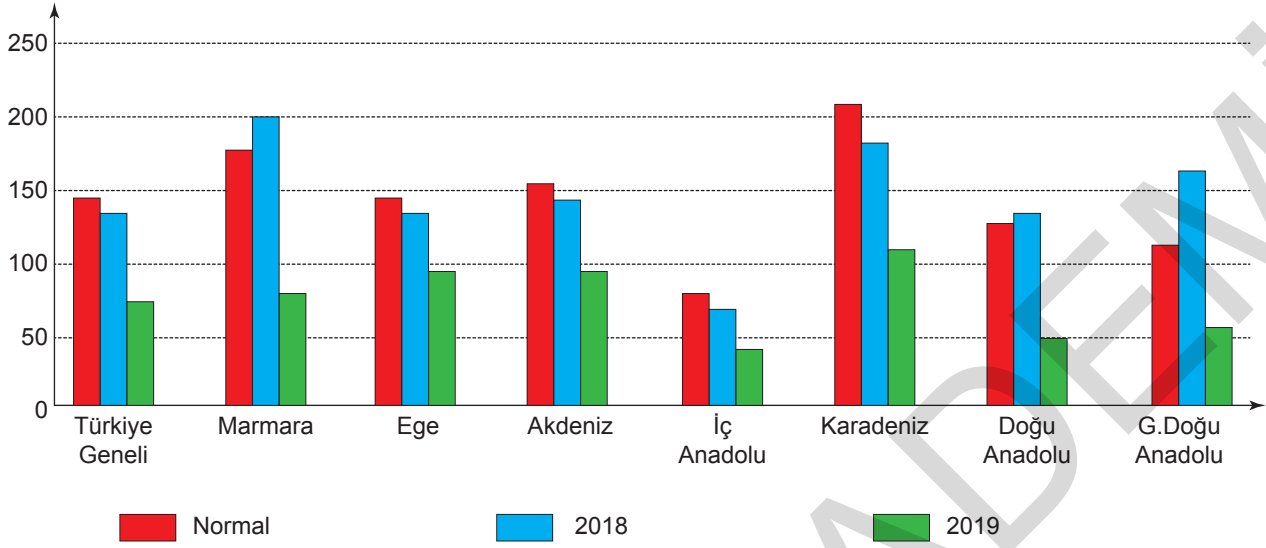
C)

D)

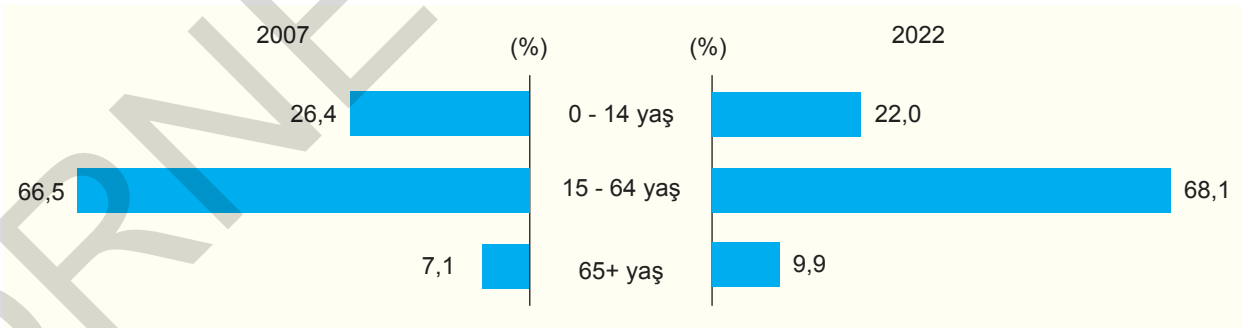
2. 2019 SONBAHAR MEVSİMİ ALANSAL YAĞIŞLARIN NORMALLERİ VE DİĞER YILLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Bu grafiğe göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Aralarında yağış farkı en fazla olan bölgeler İç Anadolu ve Karadeniz Bölgesi'dir.
 B) 2019'da en az yağış alan 2. bölge Doğu Anadolu Bölgesi'dir.
 C) Marmara Bölgesi her zaman Karadeniz'den daha fazla yağış almıştır.
 D) 2018 ve 2019 yılları arasında en fazla yağış farkı olan bölge Marmara Bölgesi'dir.

3. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de yaş gruplarına göre nüfus oranlarının 2007 ve 2022 yılları karşılaştırmasına yer verilmiştir:

Bu grafiğe göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 15-64 yaş nüfus yüzdesi, diğer tüm yaş gruplarının yüzdesinden yüksektir.
 B) 0-14 yaş nüfus yüzdesi 2007'de, 2022'ye göre daha düşüktür.
 C) 65 yaş ve üstü kişilerin oranı 2022'de 2007'ye göre daha yüksektir.
 D) 15-64 yaş nüfus yüzdesi 2022 yılında 2007'e göre artmıştır.

SET ÜRÜNÜDÜR TEK OLARAK SATILAMAZ.

“Değerli öğretmenlerimiz;
yayınlarımıza ait akıllı tahta uygulamalarımıza
www.ornekogretmen.com internet sitemizden ulaşabilirsiniz.”

KORSAN
KİTABA HAYIR

www.ornekakademi.com

/ornekakademi

EĞİTİME
%100
DESTEK

ÖRNEK AKADEMİ

Adres : Aşağı Yahyalar Mahallesi 995/1 Sokak No: 5B Yenimahalle/Ankara

Tel : 0 530 467 61 94

E-Posta : bilgi@ornekakademi.com

